

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Het Belgische experiment

[Review of M.F. Palo (2019) *Neutrality as a policy choice for small/weak democracies : Learning from the Belgian experience*]

Kruizinga, S.

DOI

[10.5117/TVGESCH2020.2.026.KRUI](https://doi.org/10.5117/TVGESCH2020.2.026.KRUI)

Publication date

2020

Document Version

Final published version

Published in

Tijdschrift voor Geschiedenis

License

CC BY-NC-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kruizinga, S. (2020). Het Belgische experiment: [Review of M.F. Palo (2019) *Neutrality as a policy choice for small/weak democracies : Learning from the Belgian experience*]. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 133(2), 405-407. <https://doi.org/10.5117/TVGESCH2020.2.026.KRUI>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Michael F. Palo, *Neutrality as a policy choice for small/weak democracies. Learning from the Belgian experience* (Brill | Nijhoff; Leiden, 2019) 559 p., ill., €226 ISBN 9789004371842

Het Belgische experiment

Historici en politieke wetenschappers die zich bezig houden met de internationale betrekkingen (vaak afgekort als IB of, op zijn Engels, IR) hebben eigenlijk al decennia een moeizame verhouding. Op het oog doen ze allebei hetzelfde: ze bestuderen de verhouding tussen de ‘eenheden’ (staten) van het internationale systeem in het verleden. De manier waarom ze dat doen verschilt echter nogal. Dat heeft vooral te maken met de rol die theorie speelt. Politieke wetenschappers hebben de nodige theoretische uitgangspunten ontwikkeld om op macroniveau te verklaren hoe staten zich tot elkaar en het systeem verhouden. Belangrijke theoretische twistpunten zijn onder andere de rol van ideeën en idealen op elites, de invloed die supranationale instituties hebben op gedragingen van staten, en de vraag of de nadruk nu moet liggen op het niveau van de staten zelf of die van het systeem. Historici, daarentegen, moeten het niet zo van theorieën hebben. Wel zijn ze de laatste decennia steeds beter geworden in methodologie. Zo verklaren zij onderzoekskeuzes en

-strategieën in plaats van dat zij ‘de bronnen’ voor ‘zichzelf’ laten spreken.

In zekere zin zijn beide disciplines voor elkaar een hulpwetenschap: voor politieke wetenschappers levert historisch onderzoek empirische data om theoretisch gedreven onderzoek te schragen of juist te bevragen, terwijl theoretische inzichten uit de politieke wetenschappen steeds vaker dienst doen als basis voor historische methodologie – maar dan zonder dat daar een dwingende voorspellende kracht vanuit gaat. Juist die status als ‘ondersteuning’ voor de ander maakt de verhoudingen zo lastig, waarbij vertegenwoordigers van beide disciplines elkaar regelmatig de maat nemen over het willekeurig gebruik van empirie door IR-specialisten of theorie door historici.

Vanaf beide zijden van de kloof worden, sinds een jaar of twintig, met regelmaat pogingen tot overbrugging gedaan. Die variëren van voorstellen de ander definitief te degraderen tot leverancier van empirie of onderzoeksagenda’s, tot voorstellen om tot een soort van synthese te

komen van methodologie en theorie. Ook Michael Palo's nieuwe boek past in die trend. Zijn doel is om op basis van historisch onderzoek IR-theorieën te bevragen, vooral aangaande de verklaring van het gedrag van kleinere 'eenheden' in het systeem. Maar Palo wil nog meer. Zijn boek, zo belooft zowel titel als inleiding, is niet alleen een hybride vorm geschiedenis en IR; het is ook een pleidooi voor het gebruik van *counterfactuals* bij de analyse daarvan, een studie van Belgische internationale betrekkingen in de periode 1830 tot nu, met daarbinnen bijzondere aandacht voor het Interbellum, en een leerstuk voor hoe kleine democratische staten zich zouden kunnen of moeten 'gedragen'.

Het zou nogal gemakkelijk zijn om Palo na te dragen dat zijn vuistdikke boek bezwijkt onder deze te zware last. Het methodologische kader, geïnspireerd op IR-theorie, wordt nauwelijks bevroegd en ook niet heel consequent toegepast. Hetzelfde geldt voor de schaarse contrafactuele experimenten in de tekst. Als geschiedenis van België is het de mindere van recente werken van onder andere Rik Coolsaet, Martin Conway, Bruno De Wever en Michel Dumoulin. Palo zelf komt ook tot de conclusie dat de casus België eigenlijk te uniek is om als voorbeeld of waarschuwing te dienen voor andere kleine staten.

Desalniettemin is het boek op zijn minst een uiterst dappere *poging* te noemen, die het debat over hoe politieke wetenschappen en geschiedenis zouden kunnen profiteren van elkaars beste eigenschappen weer wat verder helpt. Dat doet hij door heel specifiek te kijken naar hetgeen de buitenlandse politiek van België in de periode tot en met 1940 kenmerkt: neutraliteit. Volgens politieke

wetenschappers die vooral kijken naar het internationale systeem was dat een 'foute' keuze: België had, zeker na 1870, beter beschutting kunnen zoeken bij één van de haar omringende militaire reuzen, Frankrijk of Duitsland. De kern van Palo's experiment is laten zien dat dit simpelweg geen realistische optie was. De Belgische politiek was te verdeeld langs ideologische, partijpolitieke, regionale en linguïstische scheidslijnen om een dergelijke optie verdedigbaar te maken. Een buitenlandse politiek met tanden vereist politieke consensus thuis. Voor defensie, een essentieel onderdeel van die politiek, is immers geld nodig; defensiebegrotingen die in het kader van een impopulaire alliantie zijn opgesteld lopen grote risico's afgestemd te worden, met alle gevolgen van dien. Bovendien kon neutraliteit een Duitse inval en bezetting in de Eerste noch de Tweede Wereldoorlog voorkomen. Het verzet tegen de invaller was nu echter in ieder geval wel vrijwel unaniem. In het geval van een alliantie met Frankrijk zou in '40-'45 het aantal collaborateurs, dat een Duitse inval als de logische consequentie van een verkeerde keuze had gezien, bijvoorbeeld veel groter geweest zijn, speculeert Palo.

Ook de 'systemische' druk die op België beleidsmakers werd uitgevoerd, wees die kant op, aldus Palo. Na de Eerste Wereldoorlog kroop België dichterbij Frankrijk toe en werden er serieuze voorstellen gedaan voor een formeel militair bondgenootschap. Dat zou België ook als kleine partner betrokken hebben bij de Franse alliantiepolitiek, hetgeen onder andere zou betekenen dat een oorlog tussen Duitsland en de Sovjet-Unie ook België via zijn Franse bondgenoot in een conflict verzeild zou raken waar het niets mee te

maken had en waarvoor ook nauwelijks steun bestond.

Die inzichten zijn spannend, interessant en relevant voor bredere discussies over internationale (veiligheids)politiek in de jaren 1920 en 1930. Het is te hopen dat Palo ze verwerkt in een lezenswaardig artikel, waarin hij een lans breekt voor de 'binnenlandse' verklaringen voor buitenlandse politiek, juist ook voor de kleintjes op het internationale toneel. Nu wil de

auteur simpelweg teveel. Palo's dappere pogingen op meerdere borden te schaken en geschiedenis en IR dichterbij elkaar te brengen zijn te prijzen en te waarderen, maar mislukken grotendeels en zijn zeker niet voldoende om de exorbitant hoge aanschafprijs van dit boek te rechtvaardigen.

Samuël Kruizinga, Universiteit van Amsterdam